

Vecās, labās, nebijušās

Hārdijs Lediņš par NSRD renesansi

Hārdijs Lediņš dzimis 1955. gadā Rīgā, beidzis RPI Celtniecības un arhitektūras fakultāti, pētījis dzīvojamu vidi sociāli psiholoģiskā aspektā. Akciju mākslas aizsācējs Latvijā (kopš 1980), to vidū *Land art performance*, *Gājieni uz Bolderāju*. Darbojas videomākslā, strādājis arī Parīzē un Berlīnē. Kopā ar Juri Boiko dibinājis grupu *Nebijušu sajātu restaurācijas darbnīca* (1983). Kopā ar Kasparu Rolšteinu sacerēta opera *Rolstein on the Beach* (1997).

Hārdijs Lediņš atzīst, ka pašlaik viņam "tāds mierīgs periods". Tomēr tiekot mikšēts jauns albums, iesākts kāds kopīgs projekts ar Kasparu Rolšteinu. Tikmēr pēdējos divos gados sāku astoņdesmito gadu, kā tagad mēdz teikt, "legendārās" *underground* mūzikas grupas NSRD (*Nebijušu sajātu restaurācijas darbnīca*) veco albumu izdošana diskos. Pagājušā gadā izdotajam *Kuncendorfs un Osendovskis* (1984) šogad pievienojies *Medicina un māksla* (1985). Ja vēl pieskaita operas *Rolstein on the Beach* nesen iznākušo albuma versiju un Hārdija Lediņa solo albumu *Tiny Crabs of Deep Waters* (2000), šķiet, ka tagad kā vēl nekad pienācis Hārdija Lediņa laiks.

Kāpēc tikai pēc desmit gadiem NSRD ieraksti piedzi-vojuši oficiāli izdošanai?

Tāpēc, ka Latvijā visu laiku bija neattīstīts tirgus. Tikai pēdējos gados daudziem ir kompakt disku atskaņotāji, pieaugusi pirktspēja. Agrāk nebija jēgas to darīt.

Vai šie albumi atraduši jaunus klausītājus vai saglabājuši vecos?

Klausās gan vecie klausītāji, kas toreiz, gan arī daļa jauniešu.

Vai nebija kārdinājums saglabāt NSRD mūziku tādā pašā nepieejamā statusā kā Ingus Bauškenieks glabā *Dzelteno pastnieku* ierakstus, tos apzināti neizdodot no jauna?

Man liekas, ja mūzika ir sacerēta, tai ir jāatrod ceļš pie klausītājiem. Nebūtu vērts paturēt to mīta līmenī. Mēs atkārtoti izdosim visus albumus, mums to ir ap desmit.

Radošā pagrīde

Vai *underground* pozīcija NSRD bija apzināti izvēlēta?

Toreiz jau citādāk nevarēja eksistēt. Lai kaut ko panāktu oficiāli, Melngaiļa tautas mākslas namā vajadzēja apstiprināt nosaukumu (mūsu nosaukumu nekad oficiāli neapstiprinātu),

visu dziesmu tekstus un mūziku. Tāpēc *underground* statuss bija jāpieņem gribot negribot.

Vai jūs saņēmtat aizrādījumus no varas pusēs?

Dzeltenie pastnieki saņēma. Mēs kaut kā nebijām uzmanības degpunktā.

Vai jums bija svarīgi ar savu mūziku provocēt?

Mūsu mērķis nebija provokācija, bet vienkārši pateikt mūzikā to, ko mēs domājam. Ja kāds to uztvēra kā provokāciju, tad tā ir viņa problēma.

Kā notika NSRD dziesmu sacerēšana un ieskaņošana?

Pārsvarā notika tā, ka Juris Boiko iedeva man tekstus, un es mājās uzrakstīju mūziku. Mēs savācām kaut kādu aparāturu un ieskaņojām. NSRD ierakstos piedalījās arī Ingūna Černova, Nils Īle, Roberts Gobziņš, Viesurs Sluva, Ilgvars Riķis, Ieva Akurātere.

Jūsu domubiedriem NSRD ieraksti droši vien bija jaunas pieredzes iegūšana. Kā attīstījās jūsu idejas?

Radās grupa *Deviņpadsmit gadi pirms sākuma*, kas arī muzicēja līdzīgā stilā. Kaut kāda ietekme jau visiem ir.

Bet, atnākot brīvbībai un neatkarībai, NSRD piekļuva.

Jā, tas bija tīri personīgu iemeslu dēļ. Mēs bijām pasaulē, daudz ko redzējām un dzirdējām, un pēkšņi likās, ka tam, ko darām mēs, nav nekādas nozīmes. Tāpēc uz kādu laiku pārtraucām darbību.

Vai tagad tā palēnām atsākas?

Varētu teikt, ka jā. Es vairāk darbojos solo, bet ir arī projekti kopā ar grupu.

No kuriem mūziķiem jūs visvairāk ietekmējāties astoņdesmitajos gados?

No Lorijas Andersones, Braiena Īno, Filipa Glāsa.

Citos mākslas veidos mani ietekmēja Jozefs Boiss, vēl vesela rinda amerikāņu un eiropiešu mākslinieku. Postmodernisms arhitektūrā un mākslā vispār.

Kā jums patīk tas postmodernisms, kas atnācis līdz mums?

Diskusija par postmodernismu ir pierimusi. Tas kaut kur parādās, piemēram, teātrī. Mūzikā tā nav, jo tur postmodernisms izpaužas pārāk specifiski, kā kolāžas tipa mūzika, un vajag ļoti augstu meistarību, lai to nospēlētu. Arhitektūrā tas ir ieviesies, lai gan nekas izcils nav uzcelts, atšķirībā no Lietuvas un Igaunijas, kur ir vairākas labas postmodernisma celtnes. Tas vairāk nav nekas jauns, jo ir adaptējies vietējos apstākļos un izkūsis pārējā masā. Protams, varēja no postmodernisma sagaidīt kaut ko vairāk...

Un kāpēc nesagaidījām?

Tāpēc, ka kultūras vispārējā aprīte ir pārāk strauja. Paraleli notiek tik daudz dažādu lietu, ka viena parādība vai stils nespēj neatkarīgi eksistēt. Sastopas ar dažādām ietekmēm un pumazām izšķīst kopējā ainā.

Publikas inerce

Kā jūs vērtējat tagadējo latviešu *underground* mūziku?

Tur notiek interesantas lietas, attīstība popmūzikā var notikt tikai tad, ja ieklausās *underground*. NSRD ir gatava jauna, apmēram pusstundu gara programma, ar kuru mēs varētu uzstāties šādos pasākumos, ja mūs uzaicinātu.

Kādas grupas jums šķiet interesantas?

Man iekrita acis un ausis tāda meiteņu grupa *Atdod zapti*. Man nepatīk, ka liela daļa *underground* grupu spēlē novecojušu mūziku, apmēram astoņdesmito gadu līmenī. Bet ir jau arī tādi, kas dara kaut ko svaigu.

Vai latviešu grupām ir lielas cerības piedāvāt kaut ko svaigu? Varbūt labākajā gadījumā iespējams apgūt pasaulē jau atrasto?

Es domāju, ka ir iespējams. Vai tas būtu *drum'n'bass* vai *noise*, vai kas tamlīdzīgs. Ir cilvēki, kas ar to nodarbojas. Tikai pagaidām viņi ir mazpazīstami, jo Latvijas publikas reakcija ir ar lielu inerci. Tas, kas pašlaik ir populārs ārzemēs, Latvijā ienāks pēc desmit gadiem.

Dažreiz šķiet, ka *underground* statuss grupai traucē attīstīties – kaut vai ierakstu kvalitātes ziņā...

Vajag pēc iespējas vairāk klubu, kur tāda mūzika tiek spēlēta, lai šie mūziķi varētu nopirkt ierakstu aparāturu un mājās pušu spēlēt un veikt ierakstus. Jo vairāk būs klubu, jo lielāka publikas daļa šādā veidā *noskaņosies*. Berlīnē uz katru netradicionālu pasākumu ierastos ap tūkstoš cilvēku, Rīgā tie varētu būt simti cilvēku, kas vienam klubam būtu pietiekoši.

Nekā satriecoša

Cik lielā mērā esat pievērsušies citām mākslas nozarēm?

Mēs nodarbojamies ar video, ar akcijām, ar performansiem. Arī ar tekstiem. Kopā ar Juri Boiko ir uzrakstīts prozas darbs *Zin piecpadsmit burtiņcās*.

Vai arī šos velkumus paredzēts kaut kā apkopot?

Dažas jaunās mākslas zinātnieces pie tā strādā. Sorosa centrā ir savākti materiāli par mums, laikam tiek rakstīta grāmata par astoņdesmito gadu mākslu. Oktobrī notiks astoņdesmito gadu mākslas izstāde.

Kādus jūs tagad atceraties padomju laikus?

Tas bija idejām bagāts periods. Ideju bija vairāk, nekā iespēju realizēt.

Vai vide bija idejām lubvēlīgāka nekā pašlaik?

Tā nevarētu teikt, varbūt mēs paši bijām savādāki. Atvērtāki pret pasauli. Bija daudz tāda, ko mēs vēl nezinājām, kas strauji ienāca mūsu dzīvē, tāpēc idejas veidojās labā augsnē. Tagad viss ir it kā zināms, nav nekā īpaši jauna un satriecoša, kas varētu izraisīt kaut kādu reakciju un radīt jaunas idejas.

Vai jūtat, kā jūsu mūzika pa šiem gadiem izplatījusi sabiedrībā?

Reizēm gadās satikt tādas jaunus cilvēkus, kas saka, ka esot uzauguši pie NSRD mūzikas. Patīkami to dzirdēt. ■